

Täysistunto

Tiistai 18.2.2020 klo 14.00—17.26

6. Hallituksen esitys eduskunnalle vankeusaikaisen rikollisuuden estämisen ja laitosturvallisuuden ylläpitämisen tehostamista koskevaksi lainsäädännöksi

Hallituksen esitys HE 6/2020 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään lakivaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan ja hallintovaliokunnan on annettava lausunto.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Keskustelu

14.03 **Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies, värderade talman! Vankeuslain mukaan vankeuden täytäntöönpanon tavoitteena on lisätä vangin valmiuksia rikoksettomaan elämäntapaan edistämällä vangin elämänhallintaa ja sijoittumista yhteiskuntaan sekä estää rikosten tekeminen rangaistusaikana. Esityksen tavoitteena on selkeyttää Rikosseuraamuslaitoksen ja esitutkintaviranomaisten välistä tehtäväjakoja ja parantaa viranomaisten välistä tiedonvaihtoa ja yhteistyötä, jotta vankeusaikainen rikollisuus voitaisiin tehokkaasti estää. Lisäksi tavoitteena on täsmentää vankilaturvallisuutta koskevia säädöksiä. Esitys on valmisteltu oikeusministeriön asettamassa työryhmässä, jossa on ollut edustus muun muassa sisäministeriöstä, Poliisihallituksesta ja keskusrikospoliisista.

Värderade talman! Propositionen föreslår att befogenheterna enligt fängelselagen och häktningsslagen görs klarare och mer exakta än för närvarande.

Esityksessä ehdotetaan, että vankeuslaissa ja tutkintavankeuslaissa säädetyt toimivaltuudet vastaisivat nykyistä selkeämmin ja täsmällisemmin Rikosseuraamuslaitoksen tehtäviä. Ensinnäkin rikoksen selvittäminen poistettaisiin Rikosseuraamuslaitosta koskevista toimivaltasäännöksistä sen vuoksi, että rikoksen selvittäminen on lainsäädännössä määritetty osaksi rikoksen esitutkintaa ja kuuluu esitutkintaviranomaisille.

Det har visat sig att den rättsliga grunden för ordnandet av samarbete mellan Brottsåtgärdsmyndigheten och förundersökningsmyndigheterna är otillräcklig, och det här samarbetet är nödvändigt.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 8/2020 vp

Rikosseuraamuslaitoksen ja esitutkintaviranomaisten välinen yhteistyö vankeusaikaisen rikollisuuden estämiseksi on erityisten poliisivaltuuksien lakkaamisen jälkeen perustunut henkilötietojen käsittelystä annetuissa laeissa säädettyyn tietojen luovuttamiseen sekä virka-apuun. Näin ollen esityksessä ehdotetaan Rikosseuraamuslaitoksen lisäämistä yhteistyöviranomaisena lakiin poliisin, Tullin ja Rajavartiolaitoksen yhteistoiminnasta, niin kutsuttu PTR.

I propositionen föreslås ändringar i bestämmelserna om innehållet i Brottspåföljdsmyndighetens personregister och i bestämmelserna om utlämnande av registeruppgifter. I propositionen har man beaktat EU:s dataskyddslagstiftning och de ändringsbehov som följer av polisens nya personuppgiftslag.

Arvoisa puhemies! Rikosseuraamuslaitokselle annettaisiin salassapitovelvollisuuden estämättä oma-aloitteinen oikeus ilmoittaa esitutkintaviranomaisille ne tiedot, jotka sillä on voimassa olevan lain perusteella oikeus luovuttaa näille viranomaisille niiden pyynnöstä. Esitettyjen muutosten tavoitteena on parantaa viranomaisten välistä yhteistyötä rikollisuuden estämisessä vankeusaikana. [Ben Zyskowiec: Oikein hyvä!]

Vankeuslakiin ehdotetaan uutta säännöstä vankilan tilojen teknisestä valvonnasta. Vankilaturvallisuuden ylläpitämiseksi kameroilla tapahtuva valvonta on välttämätöntä. Vankeuslaissa olisi perusteltua säätää nykyistä täsmällisemmin siitä, millä edellytyksillä ja missä tiloissa kameravalvontaa voidaan käyttää.

Vankien käytössä on Rikosseuraamuslaitoksen hankkimat maksukortit, jotka voidaan antaa vangin haltuun. Maksukorttien käytön valvonnasta ei ole säädetty. Maksukorttitilien valvonta on välttämätöntä, jotta maksukorttia ei voida käyttää rikolliseen toimintaan, esimerkiksi vankilassa tapahtuvaan huumekauppaan, rahanpesuun tai muiden vankien painostamiseen. Vankeuslakiin ja tutkintavankeuslakiin esitetään lisättäväksi säännökset, jotka mahdollistavat maksukorttitilien valvonnan. Valvontatoimivalta koskisi vain Rikosseuraamuslaitoksen hyväksymiä maksukortteja.

Esitystä on pidetty lausuntopalautteessa kannatettavana. Tietojen luovuttamista koskevien säännösten perustuslainmukaisuuden arviointia esitettiin täsmennettäväksi. Lausuntopalaute on otettu huomioon esityksessä.

14.08 Kari Tolvanen kok: Arvoisa herra puhemies! Kiitos oikeusministerille tästä hyvästä esityksestä. Itse asiassa viime kaudella meille tuli sellainen ongelma esiin oikeusministeri Häkkäsen kanssa, että Rise muutti yllättäen käytäntöjään niin, että se ei enää luovuttanut tietoja poliisille. Laki ei muuttunut, mutta Risen käytäntö muuttui. Jo silloin alettiin pohtimaan, että mitä ihmettä tässä on tapahtunut, kunnes Rise muutti onneksi käytäntönsä takaisin. Nyt on hyvä, että me olemme saaneet lakiin selkeitä tarkennuksia ja muutoksia, miten tulee toimia. Se on vain tosiasia, että nykypäivänä eri viranomaisten on tehtävä yhteistyötä, ja yhteistyön tekeminen on tietojen vaihtamista. Tässä on onneksi siirrytty siihen, että ajatellaan asioita enemmän yhteiskunnan kannalta kuin pelkästään yksilön kannalta. Aikaisemmin yksilö oli se ratkaiseva: mitään tietoja ei saanut luovuttaa toiselle viranomaiselle, vaikka molemmat olivat salassapitovelvollisia. Nyt ajatellaan yhteiskunnan parasta. Näinhän se pitää ollakin.

Lääkäri Hannu Lauerman — joka ehkä tietää Suomessa eniten näistä vaarallisista rikoksentekijöistä — mielestä meillä on vankiloissa puolenkymmentä rikoksentekijää, joita ei

Pöytäkirjan asiakohta PTK 8/2020 vp

ehkä koskaan pitäisi päästää vapaaksi. Tuossa toistakymmentä vuotta sitten laskeskelimme näitä määriä, ja me pääsimme vähän isompaan. Niin tai näin, meillä on vaarallisia rikoksentekejiä vankiloissa. Ei ole ratkaisevaa, onko heitä nyt sitten puolenkymmentä vai 20 vai jotain siltä väliltä, mutta etenkin heidän osaltaan tietojen pitää liikkua eri viranomaisten välillä saumattomasti. Kun jonain päivänä tulee kuitenkin se hetki, että tällainen rikoksentekejä pitää päästää vapaaksi, halusimme tai emme, niin silloin pitää olla tieto viranomaisilla täällä siviilipuolella, kuinka estää uusintarikollisuus, joka saattaa pahimmillaan ilmentyä henkirikollisuutena. Ehkä vähän virheellisesti meidän edustajamme Antti Häkkäsen lausuntoja tästä elinkautisesta tulkittiin niin, että se olisi automaattisesti ikuinen elinkautinen.

Heitän nyt kysymyksen oikeusministerille: Esimerkiksi Norjassa on elinkautinen sellainen, että noin 20 vuoden jälkeen aina tuomioistuimien harkitsee, vuoden tai kahden välein, pystyykö tällaisen vaarallisen vangin päästämään vapauteen. Tällainen käytäntö menee ihan ihmisoikeussopimusten mukaan, ja tätä käsittääkseni Antti Häkkäsenkin tarkoitti. Pystyttäisiinkö meillä pohtimaan — liittyy vähän samaan, tähän tiedonvaihtoon — myös tätä, että pystyttäisiinkö meilläkin näitä muutamia vaarallisia ihmisiä ehkä vähän pidempään pitämään vankilassa? Ihan muiden turvallisuuden takia — meidän kaikkien turvallisuuden takia. Ja tietojenvaihto tässäkin on oleellinen asia.

14.11 Timo Heinonen kok: Arvoisa herra puhemies! Vangin valmiuksia vapautua ja sopeutua vankeuden jälkeen vapauteen on tietysti tärkeää olla tukemassa ja kehittää järjestelmiä, joilla ne henkilöt, jotka on vapauteen mahdollista laskea, siellä myös pysyisivät tulevaisuudessa. Kiitos oikeusministeri Henrikssonille hyvästä esittelystä ja myös edellä puhuneelle edustaja Tolvaselle yhteistyön ja tietojenvaihdon alleviivaamisesta.

Myös itse olin ajatellut, että nostan esille sen, että meillä on kyllä, arvoisa oikeusministeri, myös sellaisia henkilöitä, joiden paikka ei ole elää muiden ihmisten keskuudessa niin sanotusti vapaudessa. Meillähän näitä vaarallisuusarviointoja on viime vuosien aikana laajennettu, ja niitä tehdään yhä useammille vangeille, mutta yksi ongelma on se, että kun asiantuntijat toteavat, että kyseinen henkilö on edelleen vaaraksi muille, se ei olekaan Helsingin hovioikeutta sitova, vaan Helsingin hovioikeus voi tehdä toisenlaisen päätöksen kuin ne ihmiset, jotka kyseisen vangin kanssa ovat työtä tehneet ja vaarallisuusarvioinnin tehneet, eli tavallaan sivuuttaa sen ammattilaislausunnon, jossa todetaan, että tätä kyseistä henkilöä ei pitäisi vapauttaa.

Olisitteko valmis harkitsemaan sitä, että nämä vaarallisuusarviointit olisivat sitovia ja pitäviä ja niiden yli ei voitaisi kävellä ja laskea näitä vaarallisia henkilöitä enää tekemään uusia rikoksia? Meillä on, arvoisa ministeri, aivan liian monta tapausta arjessa, jossa henkilö on vapautettu vastoin vaarallisuusarviointia ja hetken päästä on tapahtunut joko uusi seksuaalirikos tai väkivaltarikos tai jopa murha, ja silloin tietysti voi sanoa, että eihän tämä järjestelmä toimi.

Arvoisa puhemies! Sitten tämä elinkautiskysymys, johon myös edustaja Tolvanen viittasi ja jonka teitä edeltävä ministerikin, entinen oikeusministeri Häkkänen, esille nosti. Olin itse myös laittanut esille tämän Norjan mallin, jossa siis elinkautinen on 21 vuotta minimissään ja sen jälkeen sitä voidaan oikeuden päätöksellä jatkaa ymmärtääkseni viiden vuoden palasissa eteenpäin. Eikö tämä olisi meille aivan hyvä järjestelmä? Mielestäni meidän pitäisi myös Suomessa pohtia tilannetta niin, että meillä olisi ajanmukainen lainsä-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 8/2020 vp

däntö — vaikkapa tällaista Norjassa tapahtunutta joukkomurhatapausta varten — ettemme vasta sitten ole pohtimassa tilannetta, kun jotain vakavaa ja järkyttävää on tapahtunut.

14.14 Mia Laiho kok: Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys vankeusaikaisen rikollisuuden estämisen ja laitosturvallisuuden ylläpitämisen tehostamista koskevaksi lainsäädännöksi on tarpeellinen ja perusteltu. Siitä kertoo myöskin lausuntopalaute, josta suurin osa suhtautuu tähän muutokseen myönteisesti. Tietojen saannin osalta on aivan välttämätöntä, että parannetaan tiedonvaihtoa Rikosseuraamuslaitoksen ja poliisin, tarvittaessa Tullin ja Rajavartiolaitoksen kanssa. Voimassa oleva lainsäädäntö ei ole siihen riittävä. Rikolliseen ja vankilaturvallisuutta vaarantavaan toimintaan tulee voida puuttua tehokkaasti ennaltaehkäisemällä tällaista toimintaa vankilassa sekä saattamalla nämä tapaukset tarvittaessa myös poliisin käsiteltäväksi.

Tässä lakiesityksessä on myöskin kameravalvontaan liittyviä asioita, ja itse näen, että merkittävä asia on myöskin muiden vankien turvallisuuden parantaminen — että tässä kun mietitään yksilön oikeuksia, on myöskin muistettava tarkoin, mitä ovat ne muiden ihmisten oikeudet, oikeus turvallisuuteen. Samoin maksukorttien käytön valvonnasta ei ole tällä hetkellä säädetty, ja se vaatii tarkempaa säätelyä. Maksukorttitilien valvonta on esimerkiksi huumekaupan ja muiden vankien painostamisen estämiseksi välttämätöntä, ettei niitä käytetä rikolliseen toimintaan.

Tämä esitys on tarpeellinen. Ympäröivä maailma on muuttunut, ja vankilan toimintaympäristö on muuttunut erilaisten yhteiskunnan muuttumisen myötä nousseiden haasteiden myötä, ja meidän lainsäädäntömme on pysyttävä myös siinä matkassa.

Nostaisin tässä esille myös samaa, mitä edustajat Tolvanen ja Heinonen, liittyen yhteiskunnan turvallisuuteen ja siihen, miten vankimme myöskin saadaan takaisin niin sanotusti yhteiskuntakelpoisiksi ja sopeutumaan yhteiskuntaan. Tässä nousevat tietenkin tärkeään osaan nämä vaaralliset vangit mutta myös seksuaalirikolliset, etteivät he jatkossa uusi rikoksiaan. Olen aikaisemmin tehnyt kirjallisen kysymyksen kemiallisesta kastroatiosta seksuaalirikollisten yhteydessä ja kysyisinikin oikeusministeriltä: Onko tämä asia mitenkään etenemässä? Voitaisiko ajatella yhdeksi mahdolliseksi keinoksi kemiallista kastroatiota seksuaalirikollisille? [Ben Zyskowicz pyytää vastauspuheenvuoroa]

14.17 Jouni Ovaska kesk: Arvoisa herra puhemies! Keskeinen asia tässä ehdotuksessa on tietysti se, että parannetaan viranomaisten yhteistyötä ja tiedonvaihtoa ja — niin kuin aikaisemmissa puheenvuoroissakin kävi hyvin ilmi — ennen kaikkea se, että voidaan vähentää ja ennaltaehkäistä rikollisuutta siellä vankilaympäristössä.

Yksi kohta tuossa tuli, josta ministerikin taisi mainita: nimenomaan tämä maksukorttien tilanne ja niiden valvonta ja säilyttäminen — millä tavalla pystytään rikollisuuden estämiseen vankeusajalla, ja miten tietoja pitäisi saada myöskin näiltä maksulaitoksilta. Onko jossain vaiheessa pohdittu sellaista asiaa, että meillä olisi ikään kuin suljettu maksujärjestelmä tai joku? Nythän meillä on näitä Mastercard- ja prepaid-kortteja, joita voi kuitenkin käyttää, mutta esimerkiksi — taisi olla lakivaliokunnan kanssa, kun vierailimme Norjassa — Bastøyn saarella taisi olla suljettu järjestelmä, missä ainoastaan siellä saarella maksettiin sillä. Että onko tällaisia lainsäädäntöajatuksia ollut esimerkiksi Suomessa missään vaiheessa?

Pöytäkirjan asiakohta PTK 8/2020 vp

Toinen pointti: Tekninen valvonta ja sen lisääntyminen. Hyvä, että saadaan täsmälliset säännökset teknisestä valvonnasta, mutta toive on myöskin se, että tämä tekninen valvonta myös lisääntyy sitten sen myötä, kun saadaan nämä kirjaukset tehtyä.

14.18 Heikki Autto kok: Arvoisa herra puhemies! Tämä on tärkeä lakiesitys. Kiitos siitä, että oikeusministeriö on edistämässä viranomaistemme toimivaltuuksien saattamista ajanmukaiseen malliin.

On sinänsä tietysti hieman paradoksaalista, että joudumme kehittämään lainsäädäntöä vankeusaikaisen rikollisuuden estämiseksi, kun tietysti vankeudessa sovitetaan niitä aiemmin tehtyjä rikoksia ja pitäisi olla aivan itsestäänselvää, että vankeusaikana ei tehdä enempää rikoksia eikä vaaranneta vankeinhoidon hallintoa ja vankeinhoitoa tekevien ihmisten turvallisuutta.

Arvoisa puhemies! Haluaisin oikeusministeriltä oikeastaan myös kysyä tässä samalla sitä, että kun olemme nähneet, kuinka naapurimaassamme Ruotsissa, joka monella tavalla on Suomelle yhteiskunnallinen vertailukohta, ollaan viime vuosina luisuttu todella vakavaan väkivallan lisääntymiseen ja siellä rikollisjengien väliset välienselvittelyt alkavat aiheuttaa yleisen turvallisuudentunteen horjumista, niin miten tämä näyttäytyy oikeusministerin hallinnonalalla. Miten pystytään estämään Suomen luisuminen tilanteeseen, jossa rikollisjengit aiheuttavat vaaraa myös jo sivullisille ja selkeästi haittaavat kansalaisten turvallisuudentunnetta? Suomen viranomaiset ovat varmasti tehokkaita toiminnassaan ja hyvin niukoilla resursseillaan tekevät äärimmäisen hyvää työtä, mutta onko jotain, mitä voisimme lainsäädännössä tehdä näiden nyt esitettyjen toimenpiteiden lisäksi, millä estetään senkaltaisen kehitys, joka Ruotsissa on nähty?

14.20 Ari Koponen ps: Arvoisa herra puhemies! Hallituksen esitys on laaja koskiessaan useita eri lakeja. Esitetyillä muutoksilla selkiinnytään Rikosseuraamuslaitoksen tehtäviä ja toimivaltuuksia parantaen viranomaisten välistä yhteistyötä erityisesti rikollisuuden estämisessä. [Hälinää — Puhemies koputtaa]

Olen perehtynyt Vankilavirkailijain Liiton syksyiseen lausuntoon ja pidän heidän esille nostamiaan asioita tärkeinä. Muutama kohta tässä esityksessä kaipaa mielestäni vielä uutta tarkastelua:

Ensinnäkin etsintäkuuluttamista koskeva lainsäädäntö on tällä hetkellä puutteellinen, ja uusi säännös selkeyttäisi sitä. Ehdotukseen pitäisi kuitenkin vielä lisätä, että Rikosseuraamuslaitoksella on toimivalta etsintäkuuluttaa vanki, joka karkaa, poistuu luvatta vankilasta tai ei palaa vankilaan määrättynä ajankohtana. Etsintäkuuluttamisen pitää olla mahdollista kaikissa tilanteissa, joissa vanki on vankilan ulkopuolella ilman Rikosseuraamuslaitoksen lupaa. Emme voi antaa tulkinnanvaraa siihen, pitääkö tehdä etsintäkuulutus vai ei. Tämä on tärkeää kaikissa tapauksissa.

Toiseksi teknistä käyttöyhteyttä muille esitutkintaviranomaisille ei tule luoda. Jokainen virasto haluaa pitää oman turvallisuustietorekisterinsä. Rekisterin käytössä pitää olla erittäin tarkka, sillä pahimmassa tapauksessa tietojen antaminen tai pääsy rekisteriin voi aiheuttaa vakavia turvallisuusuuhkia.

14.21 Antero Laukkanen kd: Arvoisa herra puhemies! Hyvä oikeusministeri! Tämä esitys on kertakaikkisen tärkeä ja poistaa monta epäkohtaa, joita meillä tällä hetkellä on tässä yhteistyössä Rikosseuraamuslaitoksen, poliisin sekä muiden tutkintaviranomaisten välillä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 8/2020 vp

Muutaman asian olisin täältä nostanut esille.

Vankiin kohdistuu rikoksen seurauksena vapauden menetys. Vapauden rajoittaminen on myös osa vankeusaikaa, jossa monin tavoin vangin vapautta rajoitetaan. Mutta vangilla on yksityisyydensuoja ja myös yksityisyys, ja tässä esityksessä monessa kohdassa mennään ikään kuin sille alueelle, millä tasolla, minkälainen se on vankeuden aikana. Esimerkiksi tämän kameravalvonnan osalta toivon, että kun valiokunta sitten tätä käsittelee, niin varmistetaan se, että tietynlainen yksityisyys ja intiimiys säilyy.

Nostaisin nyt täältä ensinnäkin seuraavanlaisen asian: Vankeuslain 19 lukuun esitetään lisättäväksi säännös Rikosseuraamuslaitoksen virkamiesten oikeudesta ilmoittaa poliisille toimivaltuuksiensa ja tehtäviensä hoidon yhteydessä ilmenneitä tietoja tapahtumista ja henkilöistä, joiden voidaan perustellusti arvioida liittyvän rikolliseen toimintaan. Tämä on erinomainen asia — oikeus ilmoittaa, jos havaitsee jotain. Kysynkin nyt ministeriltä, kun en tästä esityksestä ole löytänyt sitä, että tuleeko tässä myös virkamiehelle ilmoitusvelvollisuus. Minulla on se käsitys, että se ei tässä laissa olisi — eli on -oikeus, mutta ei ilmoitusvelvollisuutta. [Leena Meri: Hyvä huomio!]

Sitten toinen kohta. Täällä on tämä maksukortteihin ja niiden tilien valvontaan liittyvä uusi, laajennettu oikeus, eli voidaan valvoa vangin rahankäyttöä, mutta en löytänyt tästä sitä, että onko tulossa valvonta sille henkilölle, jolla on valtuutus valvontaan — eli siis kuka valvoo häntä, joka valvoo vangin rahankäyttöä? Myöskään sitä ei käsittäkseni ole tähän kirjoitettu sisään, ja toivon, että valiokunnan jäsenet huolella kuuntelevat tätä, koska meidän on — ja menikö tämä perustuslakivaliokuntaan? [Oikealta: Menee!] — hyvä myös siellä tarkastella sitä, kuka valvoo nyt tätä prosessia kokonaisuudessaan.

Ja sitten vielä kolmantena asiana — tänne on tulossa tämä niin sanottu oma-aloitteinen tietojen luovuttaminen, siis oma-aloitteinen tietojen luovuttaminen. Myöskään täällä ei ole mainintaa siitä, kuka luovuttaa, kenelle se oikeus annetaan ja miten sitä seurataan. Pidetäänkö kirjaa luovuttajasta ja luovutetusta tiedosta, sekään ei sisälly tähän. Eli tähän on ikään kuin erinomaisesti laajennettu tätä monien asioiden ja sisältöjen valvonnan lisäämistä, mutta sen, joka niitä tietoja kerää, hankkii, valvonta on jäänyt tässä hieman taka-alalle. Jos on nyt käynyt kuitenkin niin, että edustaja Laukkanen on lukenut tämän huolimattomasti, niin sitten tietysti perun kaikki puheeni, mutta oikeusministeri, joka varmasti on tietoinen lain sisällöstä, ehkä osaa näihin minun vaatimattomiin kysymyksiini vastata.

14.26 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! On aivan erinomaisen tärkeä laki tämä nyt eduskuntaan tullut hallituksen esitys. Meillä valtava määrä tietoa esimerkiksi vangeista kerääntyy viranomaisille, mutta on surullista, että niiden tietojen liikkuminen viranomaisten välillä ei suju mutkitta. Se aiheuttaa monesti tilanteita, joista voi olla ympäröiville ihmisille tai esimerkiksi vanginvartijoille tai vankien kanssa erilaista työtä tekeville ihmisille vaaraa. Henkilö on syylistynyt vaikka törkeisiin rikoksiin, mutta siitä ei ole tietoa tullut aikanaan. Varsinkin kun nykyaikana meillä on erittäin hyvät tietojenkeruuvälineet, aivan loistavat tietojenkeruuvälineet, niin pitäähän meillä olla lainsäädäntö ajan tasalla, niin että tällaisissa tapauksissa, kun on esimerkiksi erittäin vakavista rikoksista kysymys, viranomaisilla — tutkintaviranomaisilla, poliisilla, Tullilla, rajavartijoilla — on oikeus saada tietoja muiltakin viranomaisilta siitä, mitä oikeasti on tapahtunut, niin että muodostuu se kokonaiskuva, jonka perusteella kansalaisten turvallisuudesta voidaan huolehtia. Jos meillä se tieto on jo olemassa, niin on surullista, jos sitä ei voi käyttää.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 8/2020 vp

Mutta nythän meillä on tässä lakiesitys, jonka ministeri juuri esitteli, ja toivon mukaan tämä tulee mahdollisimman äkkiä voimaan ja saadaan terävöitettyä tätä tutkintaa ja ennen kaikkea taattua se, että ihmisten turvallisuus varmistetaan.

14.27 Leena Meri ps: Arvoisa puhemies! Kiitos ministerille, tässä on paljon tärkeitä seikoja. Käsitlemme tämän lakivaliokunnassa huolellisesti perustuslakivaliokunnan mietinnön saatuaamme.

Ihan samaa asiaa minäkin tuossa pohdin, mitä edustaja Laukkanen, eliikkä tätä velvollisuutta/oikeutta ilmoittaa tietoja, joiden perustellusti arvioidaan liittyvän rikolliseen toimintaan. Se on kuitenkin edellytys täällä tietojen luovuttamisessa. Tuntuu aika erikoiselta, että viranomaisella ei olisi velvollisuutta, mikäli hän arvioi, että se liittyy rikolliseen toimintaan, kun kuitenkin tämän lainsäädännön eräs tarkoitus tässä on ehkäistä vankeusai-kaista rikollisuutta, kuten ministeri sanoi. Vaikka tietysti sen pitäisi olla itsestäänselvyys, että rikollisuutta ei vankilassa ole, mutta valitettavasti näinkin kuitenkin on.

Itsekin haluaisin ottaa esille elinkautisen vankeuden ja vaarallisuusarvioinnin. Olen tästä edustaja Rantasen kanssa tullut julkisuuteenkin joitakin viikkoja sitten, mutta en ole siitä huomannut sitten enempää keskusteltavan, kun se on Häkkäsen mielipide. Meillä on ongelmana nimenomaan nämä elinkautisvangit ja heidän vapautumisensa ja siinä yhteydessä tehtävä vaarallisuusarviointi. Myös emeritaprofessori Terttu Utriainen on ottanut kantaa siihen, että näissä hovioikeuden päätöksissä annetaan aika paljon painoarvoa, oikeastaan liikaakin sille, onko perhe-elämää, opiskelua ja päihteettömyyttä. Sehän ei nyt ole ratkai-sevin tekijä, vaan se, että henkilö on edelleen korkean väkivaltariskin luokituksessa.

Kysyisinkin ministeriltä, onko tarkoitus muuttaa lainsäädäntöä niin, että meillä annettaisiin pääpainoarvo sille, että muut ihmiset saavat turvallisesti liikkua yhteiskunnassa, eikä niin, että käy esimerkiksi tämäntyppisiä tilanteita, että henkilö syyllistyy jatkuvasti hen-kirikoksiin ja aina vain hän pääsee uudestaan niin sanotusti kokeilemaan elämää, vaikka voidaan kokemuksesta jo todeta, että se ei ole onnistunut.

Toinen luokka, jossa näitä riskiarvioita ei tehdä, on määräaikaiset vankeusrangaistuk-set. Jos ajatellaan esimerkiksi tätä sarjakuristajaa, joka ei ole kertaakaan joutunut elinkau-tiseen tuomioon, vaan on saanut määräaikaisia rangaistuksia tapoista, niin hänen osaltaan ei ole tehty tällaisista vaarallisuusarviointia. Tässä kannanotossa, jonka tein lakivaliokun-nan jäsenen, edustaja Rantasen kanssa, pyysimme pohtimaan sitä, tulisiko sitäkin laajen-taa niin, että vakaviin väkivaltarikoksiin syyllistyneiden määräaikaisiin rangaistuksiin liit-tyvien vapautuspäätösten yhteydessä mietittäisiin aina, onko henkilö siinä tilassa, että hä-net voidaan yhteiskuntaan päästää vai tulisiko häntä pitää tietty aika, niin kauan että hän on kuntoutunut, suljettujen ovien takana ja jos on erittäin vakavasti vaaraksi, niin vaikka sit-ten loppuikänsä.

14.30 Vilhelm Junnila ps: Arvoisa herra puhemies! Edustaja Ovaskan esiin ottama viran-omaisyhteistyön parantuminen on hyvin tärkeää. Tässä yhteydessä lienee hyvä myös mai-nita ja korostaa edustaja Laihon ehdotusta kemiallisesta kastroatiosta, joka on varmasti var-teenotettava sekin.

Ulkomaalaisillahan on selkeä ylliedustus seksuaalirikoksissa, ja erityisesti tämä koros-tuu yhteistyössä Maahanmuuttoviraston kanssa. Katson, että on selvitettävä kemiallisen kastroation soveltuvuus sellaisten turvapaikanhakijoiden osalta, joita ei kyetä käännäyt-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 8/2020 vp

mään tehdyistä seksuaalirikoksista ja kielteisestä turvapaikkapäätöksestä huolimatta. Oletan, että oikeusministeri vastauksessaan ei anna erityiskohtelua näille ryhmille.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Oikeusministeri Henriksson, 3—5 minuuttia.

14.31 Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson: Arvoisa puhemies! Kiitos ensinnäkin hyvistä kysymyksistä. Tämä esityshän nyt ei koske vaarallisten rikoksentekijöitten vapauttamista, mutta vastaan kuitenkin tähän kysymykseen, koska se tuli niin monelta suunnalta, ja varmasti meidän on syytä palata vielä siihen. Eli oikeusministeriössä on nyt käynnissä hanke, jossa arvioidaan vaarallisimpien väkivaltarikollisten vapauttamisen edellytyksiä, ja elinkautisvankeja koskeva arviomuistio on tällä hetkellä lausuntokierroksella. Elikkä tämä asia on näin ollen erittäin, erittäin ajankohtainen. Tässä arviomuistiossa on pohdittu muun muassa sitä, tulisiko elinkautisvangeille vapauttamisharkinnan yhteydessä tehtävän väkivaltariskiärvion asemaa lainsäädännössä vahvistaa, eli juuri sitä, mitä te olette myös tässä nostaneet esille.

No ennen mahdollisia lainmuutoksia on kuitenkin selvitettävä rikosarviointien luotettavuutta. On varsin tärkeitä, että jos me sellaiseen menemme, että nostamme sen rikosarvioinnin sellaiselle tasolle, että siitä on aina pidettävä kiinni, niin silloin meidän on pystyttävä myös luottamaan siihen, että se arviointi on tehty oikein. Tätä varten on nyt tarkoitus käynnistää tutkimushanke vielä tänä keväänä.

No sitten tässä nousi myös esille se, että on myös muita vaarallisia rikoksentekijöitä kuin elinkautisvangit. Tämä pitää paikkansa, ja elinkautisvankien lisäksi myös muiden vaarallisten väkivaltarikollisten kohtelua lainsäädännössä ja heidän vapauttamiseensa liittyviä käytäntöjä tullaan nyt oikeusministeriössä arvioimaan. Tähän asetetaan työryhmä nyt keväällä.

Silloin kun tehdään mahdollisia lakimuutoksia, on huomioitava tietenkin Suomea sitovat ihmisoikeusvelvoitteet ja myös Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytäntö, jonka mukaan elinkautiseen vankeuteen on liittyttävä tulevaisuudennäkymä vapautumisesta ja mahdollisuus vapaudenmenetyksen jatkumisen tarkistamiseen.

Olen samaa mieltä kuin moni edustaja siitä, että tähän on syytä vielä perehtyä ja tätä on syytä pohtia, ja tulemme varmasti tähän vielä palaamaan. Totta kai on niin, että yhteiskunnan tehtävä on suojata ihmisiä, ja silloin jos on tiedossa, että henkilö on yhteiskunnalle, muille ihmisille, vaarallinen, niin silloin meillä pitää olla järjestelmä, joka suojaa. Toisaalta on myös oltava sitten todella varmuus, että se riskiarviointi on tehty oikein.

Sitten muutama muu kommentti:

Tässähän kannetaan nyt huolta myös vankilan turvallisuudesta. Sen takia tulee näitä kameroita, ja sen takia myös tiedonannossa ja tietojenvaihdossa tulee lisää mahdollisuuksia myös Risen osalta. On mielestäni erittäin hyvä, että nyt vihdoinkin tämä lakiesitys tulee.

Näitten maksukorttien osalta edustaja Ovaska kyseli, onko suljettua järjestelmää ajateltu. Siitä minulla ei ole tietoa. Voitte varmasti lakivaliokunnassa siitä kysellä lisää.

Mitä tulee etsintäkuuluttamiseen, niin tässä edustaja nosti kysymyksen myös siitä. Nyt on ehdotuksena se, että tulee selkeä pykälä, jossa todetaan, että Rikosseuraamuslaitos voi etsintäkuuluttaa vangin, jos hän karkaa tai poistuu luvatta vankilasta ja niin edelleen tai jos hänelle on myönnetty lupa oleskella vankilan ulkopuolella eikä hän palaa lupaehdoissa määrättynä ajankohtana taikka rikkoo muuten luvan ehtoja. Nämä kaikki ovat nyt tulossa siihen lakiin, ja ne ovat hyviä muutoksia.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 8/2020 vp

Sitten tässä myös edustaja Laukkanen kyseli siitä, kuka tavallaan valvoo sitä henkilöä, joka valvoo näitä maksukortteja. Varmasti Risen sisällä on kyllä säädetty tarkka tieto myös siitä, kuka valvoo, ja viime kädessä oikeusasiamies on se, joka valvoo meidän viranomaisia. Mutta varmasti on hyvä, että valiokunta kuulee tästä enemmän.

Kaiken kaikkiaan haluan teille nyt kertoa myös sen, että olemme saaneet tietoa siitä, että poliisin tiedonsaannissa maasta poistettavan henkilön vankilaan sijoittamisesta on ollut nyt jonkun verran ongelmia. Poliisi on arvostellut Riseä siitä, ettei se luovuta poliisille tietoa, mihin vankilaan maasta poistettava henkilö on sijoitettu. Oikeusministeriö pitää maasta poistettavan henkilön vankilaansijoittamistiedon luovuttamista poliisille välttämättömänä viranomaisyhteistyön toimivuuden varmistamiseksi. Tämän takia säädöspohjan selkiönnäyttämiseksi tulen esittämään ja ministeriö tulee esittämään, että henkilötietojen käsittelystä Rikosseuraamuslaitoksessa annettuun lakiin tehtäisiin tätä asiaa koskeva täsmennys. Se tulee vielä. [Oikealta: Hyvä! — Timo Heinonen: Oikein! — Ben Zyskowitz: Hyvä! Juuri siitä olisin puhunut!]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Tätä asiaa varten varattu 30 minuuttia on käytetty, ja keskustelu ja asian käsittely siis keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa päiväjärjestyksen muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi.

Asian käsittely keskeytettiin kello 14.37.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 16.36.

Puhemies Matti Vanhanen: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 6 käsittelyä.

16.36 Hanna Huttunen kesk: Arvoisa puhemies! Me vierailimme viime vuonna lakivaliokunnan kanssa Norjassa tutustumassa Norjan vankeinhoitoon ja Norjan lainsäädäntöön, ja tuolta reissulta jäi kyllä evääksi selkeästi semmoinen tieto, että Suomessa on petraamisen varaa juuri tiedonkulussa ja tiedonvälityksessä eri viranomaisten välillä. On aivan selkeää, että vankiloiden ja yhteiskunnan kokonaisturvallisuuden kannalta tiedon on kuljetettava paremmin.

Perusteet tälle esitetylle kehitystoimenpiteelle ja säännösmuutokselle on olemassa huomioiden, että järjestäytynyt rikollisuus on kasvanut ja ilmi on tullut rikosliigoja — eihän voi olla näin, että vankilat ovat ympäristö, missä rikollisuus kasvaa eikä vähene. Joten uskon lämpimästi, että näillä parannusehdotuksilla pystymme vaikuttamaan tähän tiedonkulkuun ja sitä kautta suomalaisten turvallisuudentunteeseen. — Kiitos.

16.37 Pasi Kivisaari kesk: Arvoisa herra puhemies! Varasin puheenvuoron kohdassa, jossa ministeri oli paikalla, ja tarkoitus oli tiedustella ministeriltä lähinnä siitä, että — kuten tiedossa on — vaikka vankilassa ollaan vankan valvonnan alla, siellä tapahtuu sekä yksittäisten että rikollisjärjestöjen väkivallantekoja, huumeiden käyttöä, kiristyksiä ja niin edelleen. Olisin ministeriltä tiedustellut, mitä muita kuin tässä varsinaisessa esityksessä olevia lainsäädäntökeinoja on tekeillä vankiloiden turvallisuustilanteen kohentamiseksi.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 8/2020 vp

Tarkoitin tällä vankilaolosuhteita — siis henkilökunnan koulutusta, kurinpidollisia keinoja, mielenterveyteen liittyviä palveluita ja niin edelleen.

Mitä tulee tähän itse esitykseen, niin totta kai tietojen täytyy liikkua eri viranomaisten ja tahojen välillä varsin ketterästi erityisesti silloin, kun kyse on rikollisuudesta. Tällainen yhteistyön tarve on osoittautunut niin vankiloiden kuin yhteiskunnan kokonaisuuden ja turvallisuuden kannalta täysin välttämättömäksi. Mutta varsinainen puheenvuoroni olisi liittynyt kysymykseen ministerille.

16.38 Pia Kauma kok: Arvoisa puhemies! Käsittelyssä on hallituksen esitys vankeusaikeisen rikollisuuden estämiseksi, ja mielestäni lakiesitys on erittäin tervetullut. Tietojenvaihto poliisin ja Rikosseuraamuslaitoksen kesken ei tällä hetkellä ole riittävää. Tämän lakiesityksen jälkeen viranomaisella on oikeus tehdä ilmoitus vangin epäilyttävästä toiminnasta.

Mutta, arvoisa puhemies, kiinnitän samaan asiaan huomiota kuin edustaja Laukkanen tänään aiemmin, että vaikka on oikeus tehdä ilmoitus, niin velvollisuutta ei välttämättä ole. Toivon, että ne henkilöt, jotka istuvat lakivaliokunnassa ja jotka ovat täällä läsnä nyt, kiinnittävät nimenomaan tähän kohtaan huomiota. Kyllä pitäisi olla myöskin velvollisuus ilmoittaa sellaisesta toiminnasta, joka viittaa rikolliseen toimintaan.

Hyvin tavanomaistahan on se, että vankilassa muun muassa käytetään huumeita — huumerikokset ovat siellä arkipäivää. Esimerkiksi Riihimäen vankilassa, jossa vierailin lakivaliokunnan kanssa parisen vuotta sitten, tuntui olevan vitsauksena dronet, joiden avulla tuodaan huume-eriä vankilan alueelle. Eli myöskin näitä uudenlaisia valvonnan mekanismeja tarvitaan sitä mukaa kuin tekniikkakin on kehittynyt.

Toinen on myöskin internetin käytön ja erilaisten some- ja sähköpostiviestimien käyttö. Olen sitä mieltä, että jatkossakin näiden välineiden käytön tulee olla hyvin valvottua, mitä tulee erityisesti vakavia rikoksia tehneisiin vankeihin.

Kävin äskettäin Etyjin terrorismin vastaisen komitean mukana Norjassa, missä tutustuin käytäntöön, millä tavalla siellä näitä vaarallisia vankeja kohdellaan, ja siihen, minkälainen rangaistuskäytäntö on olemassa. Ja toivoisinkin, että meillä otettaisiin oppia siitä, millä tavalla tämän Utøyan tapahtuman jälkeen, mikä tapahtui vuonna 2011, Norjassa muutettiin lainsäädäntöä. Eli siellä tämä henkilö, joka syyllistyi näihin hirvittäviin rikoksiin nuoria kohtaan, sai 21 vuotta vankeutta ja viiden vuoden välein hänen rangaistustaan tarkastellaan eli sitä, onko hän valmis palaamaan normaaliin yhteiskuntaan vai ei.

On sinänsä harmi, ettei oikeusministeri ole nyt täällä kuulemassa tätä keskustelua, mutta toivon, että käsittelyyn otetaan myöskin elinkautisrangaistuksen todellinen pituus ja se, millä tavalla erityisesti näitä kaikkein vaarallisimpia vankeja pidetään vankiloissa, kuinka kauan.

Itsekin olen käynyt keskustelua muun muassa vankeinhoidon asiantuntijan Hannu Lauerman kanssa, joka on todennut, että Suomessa on ehkä 5—20 sellaista vankia, joita, voi olla, ei ehkä ikinä kannattaisi päästää vapaaksi, mikäli mietitään sitä, millaista vaaraa he aiheuttavat yhteiskunnalle. Tietenkin meidän on otettava huomioon ihmisoikeuslainsäädäntö ja kansainväliset sopimukset, joissa me olemme mukana. Mutta jollakin tavalla meidän lainsäädäntöämme täytyy selkeyttää ja myöskin ankaroittaa näiden elinkautisvankien osalta.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 8/2020 vp

16.42 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Meillä olisi hallituksen esitys koskien vankeusaikaan liittyvää rikollisuutta. Tämähän on tietysti jo käsitteellisesti vähän outo asetus, että ihmiset, jotka ovat vangittuina, syyllistyvät siinäkin tilanteessa rikoksiin, edustaja Kauma kuvasi muun muassa, että huumausainerikoksiin.

On oikeastaan itsestäänselvää, että tässä tilanteessa, kun vanki on viranomaisvalvonnan alla suoraan, silloin on ihan luonnollista, että myöskin viranomaisten välisen tiedonkulun ihan toisella tavalla täytyy olla varmistettua kuin ehkä monessa muussa kohdassa, jolloin kyllä tämä hallituksen esitys on ihan oikeassa kohdassa kiinni.

Edustaja Kauma pohdiskeli Norjan tilannetta, ja itsekin jäin tätä kyllä miettimään: 21 vuoden vankeusrangaistus tuontapaisesta selkeästi poliittisesti orientoituneesta rikoksesta, jossa tämä rikoksentehtäjä ei käsitykseni mukaan vielä ole osoittanut katumuksen merkkiä vaan päinvastoin hakee, jos vain pystyy, omalla tavallaan ikään kuin itsetunnolle vahvistusta ja jopa julkisuutta näissä asioissa silloin, kun vain pystyy. Tässä ollaan kyllä hyvin riskialttiissa tilanteessa tämäntyyppisessä jopa poliittiseksi luonnehdittavassa väkivalta-asetelmassa. En minä osaa mennä sanomaan, miten elinkautisrangaistuksia täytyisi täyttää ja seurata, mutta kyllä samantyyppistä pohdiskelua käyn mielessäni kuin minin edustaja Kauma omassa puheenvuorossaan viittasi.

Arvoisa puhemies! Minä halusin tämän puheenvuoron kyllä käyttää jo aikaisemmassa vaiheessa päivällä, kun tämä keskustelu oli ensimmäisessä vaiheessa. Reagoin oikeastaan edustaja Junnilan puheenvuoroon. Edustaja Junnila omassa puheenvuorossaan siirsi huomion seksuaalirikoksiin, maastakarkotuksiin, ulkomaalaistaustaisiin seksuaalirikoksiin syyllistyneisiin ihmisiin, ja totesi hyvin vahvasti, totesi joka tapauksessa selkeästi yhdessä lauseessa, johon minä halusin reagoida, että ulkomaalaistaustaiset ihmiset syyllistyvät suhteettoman suuressa määrin seksuaalirikoksiin verrattuna suomalaisiin.

Tämä argumentti näyttäytyi siltä, että ikään kuin silloin, kun passi on joku toinen, seksuaalirikoksiin syyllistytään enemmän. Tässä suhteessa kannattaa muistaa tilastoja siltä osin, että myöskin suomalaisella passilla olevat ihmiset ollessaan ulkomailla tekevät seksuaalirikoksia merkittävässä, moninkertaisesti merkittävämmässä, suuremmassa määrin kuin suomalaiset tekevät kotimaassaan. Eli ne olosuhteet siinä, kun ihminen menee ulkomaille, ovat monella tavalla seksuaalirikoksiin taipuvaisille ihmisille sen kaltaisia, että he syyllistyvät näihin rikoksiin. Tämä kannattaisi pitää nyt mielessä, että kyllä, ne olosuhteet vaihtelevat, kun ihmiset ovat kotimaassaan tai ulkomailla — sosiaalinen kontrolli, järjestelmä on erilainen ja niin edelleen — jolloin siinä tulee tätä taipumusta. Ettei tähän vain tule sitä käsitystä, että me etnispohjaisesti näitä asioita katsoisimme, vaan katsoisimme niitä nimenomaan olosuhdepohjaisesti, josta heijastuu tämä käyttäytymisen äärimmäisen negatiivinen ilmenemismuoto ulkomailla oltaessa.

16.45 Heikki Vestman kok: Arvoisa puhemies! Minä haluan myöskin kiittää tästä tarpeellisesta lakiesityksestä, jonka tarkoituksena on siis parantamalla viranomaisten tietojenvaihtoa ja lisäämällä toimivaltuuksia ennaltaehkäistä vankeudessa tapahtuvaa rikollisuutta. Ja todella, kuten edustaja Kiljunen tuossa totesi, niin onhan tämä siinä mielessä oireellista, että me käsittelemme täällä lainmuutosta, jotta rikoksiaan sovittavien henkilöiden rikollisuutta voidaan torjua vankiloissa — siis niiden henkilöiden, joiden tulisi pyrkiä takaisin yhteiskuntakelpoisiksi kansalaisiksi.

Nostan erityisesti esille maksukorttien valvonnan, joka tässä keskustelussa on aiemminkin esille noussut. Sehän todella tässä lakiesityksessä nyt mahdollistetaan. Maksukorttien

Pöytäkirjan asiakohta PTK 8/2020 vp

käytön valvonta on todella keskeistä esimerkiksi huumorikollisuuden torjumiseksi. Tällä valvonnalla voidaan myös suojata vankeja tähän rikollisuuden muotoon liittyvältä painostamiselta.

Haluan tässä yhteydessä myös tukea sitä näkemystä, joka tässä on useassa puheenvuorossa tuotu esille, että elinkautisvankien vaarallisuusarviointia tulisi Suomessa muuttaa siten, että muiden ihmisten turvallisuus onnistutaan nykyistä paremmin takaamaan. Jos vaarallisuusarviointi itsessään näyttää punaista, vankia ei pitäisi vapauttaa. Tukea käytännössä elinikäiselle elinkautiselle on tullut todella arvovaltaisilta psykiatripiireiltä, siis heiltä, jotka ihmismielen pimeydestä eniten ymmärtävät. Edustaja Kauma viittasi tuossa omassa puheenvuorossaan psykiatrisen vankisairaalan ylilääkärin kantoihin, joka on todennut julkisuudessakin, että hänen arvionsa mukaan Suomessa on noin viisi ihmistä, joita ei pitäisi koskaan vapauttaa vankilasta. Suomen valtion ensisijaisiin tehtäviin kuuluu suojella kansalaistensa turvallisuutta, oikeutta henkeen ja elämään. On selvää, että Suomen ihmisoikeusvelvoitteet on otettava huomioon, kun puhutaan mahdollisuudesta vapautua elinkautisrangaistuksesta, mutta pidän kyllä yhtä selvänä sitä, että paatuneet, vaaralliset, julmiin rikoksiin syyllistyneet henkilöt eivät kuulu Suomen kaduille.

Olen monesti pohtinut, kuinka vahvat rikollisen ja vangin oikeudet voivat olla tilanteessa, jossa toisessa vaakakupissa painavat toisen ihmisen, sivullisen tai toisten vankien tai vankeinhoidon työntekijöiden oikeus turvallisuuteen. Olen pohtinut sitä, punnitaanko eri perusoikeuksia riittävän huolella, jos toisen turvallisuutta vaarantavan rikollisen tai vangin oikeudet ylittävät muiden oikeuden turvallisuuteen.

16.48 Aki Lindén sd: Arvoisa puhemies! Kuuntelin keskustelun alkuosan myös ja nyt sitten muun keskustelun jälkeen tapahtuneen loppuosan ja haluan omalta kohdaltani todeta, että minusta tämä hallituksen esitys, joka liittyy tiettyihin menettelytapoihin ja niiden tiukentamiseen ja säätelyn tarkistamiseen vankilaolosuhteissa, on yksi osa sisäistä turvallisuutta. Vuonna 2016 eduskunta sai selonteon sisäisestä turvallisuudesta, ja olen siinä ymmärryksessä, että myös tämän eduskuntakauden aikana tulemme palaamaan laajakatseisesti sisäiseen turvallisuuteen, jossa on monia osia.

Vankilat eivät tietenkään saa olla mikään rikollisten korkeakoulu. Meillä on kansainvälisesti erittäin huolestuttavia esimerkkejä aika läheltäkin ja tietysti sitten kauempaa. Kaiken sen perusteella, mitä olemme tässä viime aikoina kuulleet, kehitys Suomen vankiloissa on mennyt viime aikoina huolestuttavaan suuntaan, ja sen takia on hyvä, että ministeriö ja eduskunta ja hallitus ovat tässä ajan hermolla.

Kolme eri kertaa tässä keskustelussa mainittiin, siis kolmen eri edustajan toimesta, ylilääkäri Hannu Lauerman nimi. Tunnen kollega Hannu Lauerman hyvin, olen hänen kanssaan näistä asioista keskustellut. Hän on todennut juuri tämän, että Suomessa on eräitä henkilöitä, jotka ovat niin vaarallisia, sillä tavalla psykopatologisia henkilöitä, että heitä ei pitäisi päästää vapaaksi. Hänen ratkaisunsa — niin kuin itse olen ymmärtänyt hänen kanssaan keskustelussa — ei ole aina ollut se, että perinteisellä tavalla pidennettäisiin sitä elinkautisrangaistusta, vaan me pystyisimme sillä tavalla ottamaan huomioon tämän häiriintyneen psykopatologian, että me sitä kautta pystyisimme eristämään niin sanotusti loppuelämäkseen nämä henkilöt. No muoto tämä tai muoto tuo, mutta lopputulos on kuitenkin se, jota tässä tavoitellaan.

Tässä keskustelussa on mainittu myös seksuaalirikokset ja ulkomaalaisten osuus niissä. Tästä asiasta hallintovaliokunta on keskustellut — ja päätti tänään asiantuntijakuulemisen

Pöytäkirjan asiakohta PTK 8/2020 vp

— kolmena eri päivänä hyvin perusteellisesti, ja tämä ongelmavyöhyke on näyttäytynyt nyt tosi monitahoisena. En nyt lähde itse laajentamaan keskustelua tähän suuntaan, koska tämä kansalaisaloite, mitä olemme käsitelleet, tulee tänne vielä myöhemmin käsittelyyn, mutta kaiken kaikkiaan erittäin tärkeä keskustelu.

En lähde politisoimaan tätä, mutta siteeraan Englannin entistä pääministeriä Tony Blairia silloin, kun hän oli varjohallituksen sisäministeri. Hän sanoi englannin kielellä: ”We are tough on crimes, but tough on the causes of the crimes too”. Tämä ajatus on sellainen, joka miellyttää minua. Meidän on oltava jämäköitä suhteessa rikoksiin, mutta myös rikollisuuden syihin.

16.51 Wille Rydman kok: Arvoisa herra puhemies! Kuten lukuisissakin puheenvuoroissa on tullut esille, niin on omalla tavallaan aika paradoksaalista, että joudumme ylipäätään käsittelemään lakiesitystä, jossa puhutaan vankeusaikaisen rikollisuuden estämisestä. Se, että vankeusaikaista rikollisuutta ylipäätään voi esiintyä, kertoo siitä, että lainsäädännön täsmentämiselle ja toimenpiteiden aikaansaamiselle on olemassa merkittävä tarve.

Tässä on useammassakin eri puheenvuorossa tuotu esille se fakta, että ennen kaikkea seksuaalirikoksissa ulkomaalaistaustaisten ja ennen kaikkea tiettyjen kansallisuuksien osuus ylikorostuu. Kuuntelin suurella mielenkiinnolla edustaja Kiljusen puheenvuoron, jossa hän esitti tulkinnan, että tämän ilmiön taustalla on nimenomaisesti se, että kun ollaan vieraassa ympäristössä, niin silloin tietyt sosiaalisen kontrollin mekanismit poistuvat ja silloin syntyvät olosuhteet, joissa tällaiseen tuomittavaan käytökseen syyllistytään herkemmin. Itse en ota kantaa siihen, millaiset taustatekijät sen faktan taustalla on, että ulkomaalaistaustaiset ja erityisesti tietyt kansallisuudet ovat näissä rikostyypeissä yliedustettuina. Mutta mikäli tämä edustaja Kiljusen esittämä tulkinta pitää paikkansa — että nimenomaisesti ylipäätään ulkomaalaisten määrän lisääntyminen tai ulkomailla oleilu lisää alttiutta seksuaalirikoksiin syyllistymiselle — niin onko silloin edustaja Kiljusen mielestä erityisen toivottavaa, että ulkomaalaistaustaisen väestön osuus yhteiskunnassa lisääntyy? Ja millaisia seurauksia tällä mahdollisesti on yhteiskunnalle edustaja Kiljusen mielestä, jos tämä Kiljusen tulkinta pitää paikkansa?

16.53 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Edustaja Rydman avasi tässä tärkeän kulan siitä, onko nimenomaan maahanmuutto, ulkomaalaisen väestön tuleminen Suomeen, mihin tahansa yhteiskuntaan, riski siinä suhteessa, että jos näissä ulkomaisissa olosuhteissa, vieraissa olosuhteissa, uusissa olosuhteissa erityyppiset kontrollimekanismit, jotka säätelevät käyttäytymistä siellä kotikulmilla, muuttuvat, niin silloin tämäntyyppinen rikollisuus saa mahdollisuuden toteutua toisella tavalla kuin muissa puitteissa. Nyt tässä ihan ensimmäiseksi täytyy todeta, että tilastollisesti on näin. Suomalaiset ulkomailla syyllistyvät keskimäärin enemmän rikoksiin kuin suomalaiset Suomessa. Se on aivan ehdottomasti näin. Suomessa kai tilanne karkeasti ottaen oli muutama vuosi takaperin se, että ulkomaalaisrikosten määrä Suomessa oli 11 prosenttia, kun ulkomaalaistaustaisia ihmisiä Suomessa on tuommoinen kolme ja puoli prosenttia, 4 prosenttia, vajaa 4 prosenttia, [Aki Lindén: Neljä ja puoli!] eli siinä on selkeä ero.

Sama tilasto kertoo tämän, joka onkin se olennainen seikka: ulkomaalaisiin rikollisiin Suomessa luetaan kaikki ulkomaalaiset, sekä ne, jotka ovat turisteina lyhytaikaisesti täällä käymässä, että ne, jotka ovat ulkomaalaistaustaisia ja jotka eivät ole vielä Suomen kansalaisia — he ovat kaikki ulkomaalaisia. Jos muistetaan tämä tilasto näistä ulkomaalaisista

Pöytäkirjan asiakohta PTK 8/2020 vp

turisteista, jotka ovat lyhytaikaisesti käymässä, niin ulkomaalaistaustaiset ihmiset syyllistyvät Suomessa rikoksiin sen tilaston mukaan noin 4,2 prosenttia eli suurin piirtein samassa suhteellisessa osuudessa kuin heidän kokonaisosuutensa on väestömäärästä. Eli täällä pysyvästi asuvat ulkomaalaiset ihmiset eivät syyllisty rikoksiin sen enempää keskimäärin kuin suomalaiset.

Toisinpäin katsottuna: Kun katsoo Ruotsin tilastoja, niin Ruotsissa 4 prosenttia rikoksista on suomalaistaustaisten ihmisten aikaansaamia. Ruotsissa on suomalainen vähemmistö, joka asuu siellä ja joka on 2 prosenttia kokonaisväestöstä. Näyttäisi siltä, että suomalaiset ovat varsinaisia rikoksentekijöitä Ruotsissa, koska he tuplaten enemmän syyllistyvät rikoksiin kuin keskimäärin ruotsalaiset. Tässäkin tilastossa ovat mukana suomalaiset turistit, jotka käyvät siellä maassa. Eli, arvoisa puhemies, olisi tärkeää tässä nyt huomioda, kun me puhumme ulkomaalaisväestöstä yhtenä entiteettinä, että me tilastoimme sen vähän oudolla tavalla. Silloin tämä johtopäätös, jonka edustaja Rydman tässä teki, että yli-päätään ulkomaalaistaustainen syyllistyisi enemmän rikoksiin kuin suomalaistaustainen, johtuu vain tästä olosuhdetilanteesta, ei etnisestä taustasta.

Ja teillä oli kiintoisa huomio, että me havaitsemme Suomessa esimerkiksi seksuaalirikoksiin tiettyjen kansalaisten syyllistyvän enemmän. Tämä on aika riskialtista vettä kulkea tähän kulmaan, koska kannattaa kysyä näistä tietyistä kansalaisuuksista suhteessa käyttäytymiseen kotimaassa, siellä mistä he tulevat. Todennäköisesti siellä on se tilanne, että he eivät syyllisty rikoksiin, koska siellä lainsäädäntö on taas tiukempaa, ja niin edelleen ja niin edelleen — sosiaalinen kontrolli on toisenlaista. Eli tässä kannattaa olla hyvin herkkänä, kun näillä vesillä liikkuu, että me emme — lainausmerkeissä tai suoraan, ilman lainausmerkkejä — syyllisty rasismiin, etniseen syrjintään ja koe, että tietäntyyppisen taustan omaavat ihmiset syyllistyisivät luontaisesti enemmän rikolliseen käyttäytymiseen kuin toiset. Olosuhteet poikkeavat, elämäntilanne poikkeaa, [Puhemies koputtaa] ja siitä seuraa sitten myöskin enemmän suomalaistaustaisten ihmisten rikollisuutta.

16.57 Pia Kauma kok: Arvoisa puhemies! Ensinnä kommentti edustaja Kiljusen puheenvuoroon: minä olen hiukan eri mieltä noista tilastoista, mitä totesitte tuossa liittyen näihin ulkomaalaistaustaisiin henkilöihin ja erityisesti seksuaalirikoksiin. Tietenkin meidän täytyy yhteiskuntana suhtautua yhtä vakavasti tai yhtä ankarasti kaikkiin rikoksentekijöihin riippumatta heidän taustastaan, etnisestä taustastaan tai muusta, mutta ei meidän myöskään pidä vähätellä sitä keskustelua. Kyllä näistä asioista täytyy ihan avoimesti pystyä myöskin tässä salissa keskustelemaan ilman, että kukaan kokee, että siinä on rasismiin liittyviä piirteitä.

Varsinainen kommenttini liittyy tähän edustaja Vestmanin aloittamaan puheenvuoroon tai oikeastaan keskusteluun, jos sen oikein ymmärsin. Meillä puhutaan paljon rikoksentekijöiden ihmisoikeuksista ja oikeuksista, ja ehkä myöskin heidän suojelemisestaan tätä kautta, mutta harvemmin tässäkin salissa me olemme puhuneet uhrien oikeuksista tai niistä henkilöistä, niiden oikeuksista, joihin mahdolliset uudet rikokset kohdistuvat. Itse toivoisin lakiesityksiä nimenomaan uhrien oikeusturvaan liittyen.

Edustaja Lindén nosti tässä esiin Hannu Lauerman, kuten itsekin aikaisemmin. Olen hänen kanssaan myöskin käynyt keskustelua siitä, kun hän on sanonut, että ulkomailla, missä hän usein käy puhumassa, ihmetellään Suomen lainsäädäntöä, sitä kuinka lepsua se on verrattuna varsinkin näihin hyvin ankariin väkivaltarikoksiin syyllistyneisiin rikoksentekijöi-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 8/2020 vp

hin. Hän joutuu usein sitä selittelemään. Sanon sen nyt tässä näin julkisesti, koska hänen nimensä tuli tässä usein mainittua.

Itse olen puolestani miettinyt sitä, että minkä takia meidän lainsäädäntömme on hyvin ankara esimerkiksi talousrikoksiin liittyen, mutta sitten kun kysymys on henkeen ja terveyteen liittyvistä rikoksista, niin yhtäkkiä me olemmekin paljon lievempiä ja loivempia niissä rangaistuksissa. Tästäkin toivoisin keskustelua, koska voi olla, että siinä on joku yhtymäkohta meidän historiaamme: olemme olleet köyhä kansa, ja siinä mielessä niitä taloudellisia intressejä on pitänyt sitten suojella ja siihen on ollut perustelunsa. Mutta kyllä itse näkisin, että ihmisen ruumiillinen koskemattomuus, miksei henkinenkin, on todella tärkeää ja meidän pitäisi nimenomaan sitä lainsäädäntöä kehittää.

17.00 Aki Lindén sd: Arvoisa puhemies! Ensimmäiseksi totean, että olen aivan samaa mieltä edustaja Kauman äskeisen puheenvuoron kanssa juuri näistä asioista, miten meillä tuomioiden pituudet painottuvat eri rikoslajien suhteen. Näkemykseni on aivan sama.

Toisena totean, että minulla on tässä kädessäni tuore poliisin tilasto, jossa on oikeat numerot siitä, mistä me nyt olemme tässä keskustelemassa: rikokset lajeittain ja sitten ulkomaalaisten osuus ja kantasuomalaisten osuus ja niin edelleen. Minä en ryhdy niitä nyt tässä siteeraamaan, koska, kuten jo aikaisemmin totesin, en ole laajentamassa tätä keskustelua nyt tähän aihepiiriin, joka sinänsä on monitahoinen ja mielenkiintoinen ja jota hallintovaliokunnassa on viime päivinä käyty.

Sen sijaan haluan esittää johtopäätöksen, joka oli tänään varsin silmiä avaava meidän valiokuntamme käsittelyssä, kun käsitelimme kansalaisaloitetta seksuaalirikoksiin syylistyneiden ulkomaalaistaustaisten mahdollisesta karkottamisesta ja kun kuultavana olivat nämä aloitteen tekijät. Vasta siinä tilanteessa kuulin ja oivalsin, että aloitehan oli syntynyt maahanmuuttajaväestön keskuudessa. Ja se oli syntynyt tilanteessa, jossa maahanmuuttajaväestö ja heidän kanssaan avioituneet kantasuomalaiset tunsivat voimakasta syyllistämistä itseään kohtaan sen etnisen taustan pohjalta. Ja hädissään, jotta he saisivat tätä painetta vähennettyä, he tekivät tämän aloitteen: jos nyt pystyttäisiin karkottamaan nämä seksuaalirikolliset, niin paine siitä, että kaikki maahanmuuttajat ovat jollakin tavalla huonoja ihmisiä tai syyllistyvät rikoksiin, kevenisi.

Tämä oli erittäin silmiä avaava keskustelu. Se liittyy minusta siihen erinomaiseen kirjoitukseen, joka Helsingin Sanomissa viikonloppuna oli, jossa käsiteltiin tietäntyyppistä puhetta, kutsutaan sitä nyt vihapuheeksi tai ei. Itse kirjoitin sen artikkelin pohjalta Facebookiin hyvin laajan päivityksen, jossa punaisena lankana — jos näin voi sanoa — oli se, että emme koskaan saa syyllistää mitään etnistä, uskonnollista tai muuta ryhmää siitä, että jotkut sen ryhmän jäsenet syyllistyvät johonkin. Siteerasin siinä esimerkiksi kirjaa, jolla on kummallinen nimi: ”Miksi Sinatra on tärkeä”. Se on kirja, joka kertoo amerikanitalialaisten historiasta. Sinatra toteaa siinä kirjan sivulla 57 — muistan sen, koska olen juuri kirjoittanut tämän päivityksen — että hän tuki 60-luvulla aika radikaalienkin mustien kansalaisoikeusliikkeiden toimintaa sen takia, koska heikäläiset, ja sillä hän tarkoitti amerikanitalialaisia, ovat killuneet sen köyden päässä, niin kuin mustaihoiset ovat myös killuneet. Hän viittasi esimerkiksi 1990-luvun alun erääseen lynkkaustapahtumaan New Orleansissa. No tämä menee nyt kovin kauas. Mutta viesti oli, että rikokseen syyllistyneet pitää tuomita, mutta me emme saa koskaan leimata mitään ryhmää sillä perusteella.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 8/2020 vp

17.03 Wille Rydman kok: Arvoisa herra puhemies! Tilastothan ovat tietysti luettavissa hyvin monella eri tavalla, ja kun rikostilastoja luetaan, on tietysti syytä niistä tilastoista paitsi lukea, minkälaisista rikostyypeistä on kyse, myöskin eritellä vähän täsmällisemmin, mitä se ulkomaalaistaustainen rikollisuus sitten lopulta on. Nimittäin tilastoista käy ilmi myöskin se, että on tiettyjä rikostyypejä, joihin tietyt kansallisuudet syystä tai toisesta syyllistyvät merkittävästi useammin kuin kantaväestö tai toiset etniset ryhmät.

Tämä on sellainen kysymyksenasettelu, jossa on tietysti vaarallista lähteä kovin täsmällisesti ottamaan kantaa siihen, mitkä ovat syitä tämän ilmiön taustalla. Se on faktaa, että näin on. Siihen, mitkä asiat siinä taustalla vaikuttavat, on ehkä parempi jättää vastaustila sosiologeille ja yhteiskuntatieteilijöille kuin lähteä kansanedustajan paikalta sitä kommentoimaan. Kuitenkaan tätä seikkaa ei auta myöskään painaa taustalle, eikä sitä kannata myöskään tilastokikkailuilla toiseksi selittää, vaan on syytä havaita, että ongelma on todellinen ja siihen myöskin huomiota riittävästi laitetaan.

Tätä taustaa vasten olenkin ilahtunut siitä, että, kuten edustaja Lindén kuvasi, hallintovaliokunta tulee tähän omassa käsittelyssään huolella paneutumaan ja asiasta selvää ottamaan. Uskon, että hyvä valiokunta — jossa itsekkin olen aikanaan ollut varsinaisena jäsenenä, nykyisin varajäsenenä — myöskin tehtävänsä asiassa hyvin hoitaa.

17.05 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Minäkin arvostan sekä edustaja Rydmanin että Kauman puheenvuoroja, ja haluaisin heti sanoa sen, että kun edustaja Kauma sanoi, että ei pitäisi vähätellä silloin, kun on vakavista rikoksista kysymys, kuten ihmisen joko ruumiillinen tai henkinen koskemattomuus, niin olen edustaja Kauman kanssa samaa mieltä: missään tapauksessa ei pidä vähätellä. Ja seksuaalirikokset tyypillisesti ovat mitä julkeinta ihmisen hyväksikäyttöä, siinä ei ole minkäänlaista vähättelyn sijaa.

Se, että tästä asiasta voidaan keskustella ja pitää keskustella, on totta. Jotkut esittivät, että joku näkee tässä heti rasismien piirteitä, kun tästä käydään keskustelua — ei. Ei tässä nähdä rasismien piirteitä. Minä jäin miettimään, kuka reagoi siihen. Kyllä minä silloin joudun ainakin henkilökohtaisesti reagoimaan, jos lähtökohta on, että me viittaamme johonkin kansalaisuuteen — edustaja Lindén avasi sen vielä pidemmälle: uskonnolliseen ryhmään, etniseen vähemmistöön kuuluvaan ryhmään tai etniseen enemmistöön kuuluvaan ryhmään — ja toteamme, että näillä ryhmillä on taipumusta tehdä rikoksia enemmän kuin joillakin toisilla. Minusta siinä on rasistinen piirre, ja minun täytyy sanoa, että tässä salissa on eräs toinenkin henkilö käyttänyt tämän kevään aikana puheenvuoron, jossa hän hyvin voimakkaasti, selkein sanoin ilmaisi, että jos syntyperään viitataan ja todetaan, että ihmisiin suhtaudutaan eri tavalla suhteessa heidän syntyperäänsä, niin me olemme kiinni käsitteessä rasismi. Se oli tasavallan presidentti, joka valtiopäivien avajaisissa käytti näitä termejä. Minusta meidän on tärkeätä tunnistaa myöskin, että tämäntyyppisesti ei asiaa kannata lähestyä.

Kyllä, edustaja Rydman on oikeassa: tilastot kertovat paljon asioita ja ovat kertomatta paljon asioita ja myöskin peittelevät asioita. Onhan se vanha sanonta, että ensin on valhe, sitten on emävalhe ja sen jälkeen tulee tilasto. Me molemmat olemme sen verran yhteiskuntatieteilijöitä, että ymmärrämme, miten tilastoja voidaan myöskin väärinkäyttää tässä suhteessa. Mutta se on selvä, että jos ilmaisu on näin, että on joillekin kansanryhmille, joillekin kansalaisille, joillekin väestöryhmille ominaisia rikostyypejä, niin minä voin yhtyä siihen siinä tilanteessa, jos me esimerkiksi voimme määritellä sen näin, että jossakin maassa kannabiksen käyttö on sallittua ja toisessa se ei ole sallittua, niin sen toisen maan, jossa

Pöytäkirjan asiakohta PTK 8/2020 vp

se ei ole sallittua, tilastoissa näyttäytyy, että tuon maan kansalaiset syyllistyvät rikoksiin enemmän kuin tämän maan kansalaiset. Kyllä. Jos lainsäädäntökäytänteet ja kulttuurit vaihtelevat, niin totta maar tällaisia eroja on. Mutta silloin kun me puhumme näistä perusfundamenteista eli perustavista ihmisoikeuksista, ihmisarvosta, niin silloin nähdäkseni lähtökohta on se, että me olemme universaalien asioiden kanssa tekemisissä, ja silloin me kohtelemme ihmistä ihmisenä täysin riippumatta kansalaisuudesta.

17.08 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa puhemies! Tämä hallituksen esitys koskien vankeusaikaisen rikollisuuden estämistä vankiloissa ja sen tiedon välittämistä, mikä eri viranomaisten välillä tapahtuu ihan luontaisesti — olen joskus sanonut monessa muussakin yhteydessä, että tämä nykyinen tietosuojalaki ja siihen liittyvät ongelmat ovat aika hämmästyttäviä. On olemassa tärkeää tietoa, sanotaan nyt vaikka vankilassa työtä tekevien ihmisten turvallisuuden takaamiseksi, tieto on jo olemassa siitä, mitä on tapahtunut ja mistä pitäisi suojautua, mutta jostain syystä se tieto ei vain liiku viranomaisten välillä. Tämä on monessa yhteydessä havaittu. Esimerkiksi tiedetään, että armeija-aikana — suurin osa miehistä on armeijan käyneitä — että sielläkin on paljon tietoa ihmisistä, siitä mitä on siviilissä tapahtunut ja mitä esimerkiksi armeijassa sitten tapahtuu varusmiespalvelusta suorittavalle henkilölle. Monesti siellä on aiheutunut vaaratilanteita. Tämän päivän suuri ongelma on huumeiden käyttö, se on suoraan sanottavissa. Se aiheuttaa ihan varmasti ongelmia kaikkialla siellä, missä tätä ilmiötä tapahtuu ja on havaittavissa.

Valitettavaa on se, kun lukee noita tietoja, mitä esimerkiksi lehdet kirjoittavat, murheelista seurattavaa on se, että vankiloissa esimerkiksi huumeiden käyttö tänä päivänä on hyvin yleistä. Se on levinnyt yhteiskunnassamme joka puolelle. Nimenomaan lainsäädäntöä on tehostettava ja tehtävä niin, että viranomaiset saavat tehokkaasti ja hyödyllisesti, nopeasti tietoa toisiltaan, koska onhan sekin väärin, että meillä on tällä hetkellä Suomen ja koko maailman mittapuussa erittäin hyvä tietojärjestelmä, kaikki tiedot yleensä tallennetaan ja niitä käytetään, mutta sitten niitä ei kuitenkaan saa hyödyntää tällaisissa tapauksissa, rikosten selvittämisessä ja esimerkiksi vankilassa työtään tekevien ihmisten turvallisuuden varmistamiseksi.

Toivoisin, että näissä asioissa mentäisiin eteenpäin, jotta ihmisten turvallinen työympäristö voidaan turvata. Sehän palvelee tietenkin vankilan tapauksessa samalla myös niitä ihmisiä, jotka siellä rangaistuksiaan kärsivät.

17.10 Wille Rydman kok: Arvoisa puhemies! Vielä viitaten tuohon edustaja Kiljusen puheenvuoroon haluan nyt vielä kertaalleen alleviivata, että en yritäkään antaa selityksiä sille, miksi tietyt kansallisuudet ovat ylliedustettuina tietyissä rikostyypeissä. Taustalla voi olla varmasti lukuisiakin erilaisia syitä, mutta niiden kaikkien selvittäminen voi olla ehkä vähän vaativa tehtävä ja ehkä riskialtiskin nykyisessä yhteiskunnallisessa keskusteluilmapiirissä. Mutta on hyvä, että näihin asioihin kuitenkin kunnolla paneudutaan.

Siitä huolimatta, että näiden syiden selvittäminen voi olla monimutkainen juttu ja niiden moninaisuus ehkä vaatisi aika laajaakin tutkimista, se ei saa olla syy sille, että tältä ilmiöltä ja asialta ummistetaan silmät, koska kyllähän se tietysti huomiota kiinnittää, että määrätyt kansallisuudet määrätyissä rikostyypeissä ovat ylliedustettuina. Siitä on kyllä syytä kantaa huolta, varsinkin sitten jos näyttää siltä, että ongelmat alkavat kumuloitua. Toivottavasti asia otetaan vakavasti ja tähän asiaan pureudutaan myöskin eri kansalaisaloitteiden ja lakiesitysten käsittelyssä sitten asianomaisissa valiokunnissa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 8/2020 vp

17.11 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Olemme varmaan edustaja Rydmanin kanssa loppujen lopuksi aivan samaa mieltä. On hyvä tunnistaa nämä ilmiöt, jotka ovat tietysti tiettyyn määrään asti todellisuutta.

Olisin oikeastaan tähän itse hallituksen esitykseen vankeusaikaisesta rikollisuudesta, mikä täällä on, halunnut juuri sen lisäyksen tehdä, että kun me nyt kiinnitämme monasti huomiota vankien oikeuksiin ja kiinnitämme myöskin vankien yhteiskuntakelpoisuuteen huomiota, niin kyllä siinä, mihin tämä viranomaisen tietojenvaihto nyt tässä kohdassa perustuu, on myöskin kyse — niin kuin täällä on useissa puheenvuoroissa tuotu ja Hoskonen viimeksi taisi tuoda sen asian esille — toisten vankien ja vankilassa työskentelevien ihmisten turvallisuudesta. Sekin täytyy tässä ottaa huomioon, kun tätä lakiesitystä tässä muodossa käsitellään.

17.12 Heikki Vestman kok: Arvoisa puhemies! Tilastoja voi tosiaan lukea monella tavalla, ja kaivoin nyt esille viime vuoden poliisin tilastoja seksuaalirikoksista. Näiden tilastojen mukaan ilmoitetuissa seksuaalirikoksissa, joissa epäilty on tiedossa, lähes 23 prosenttia on ulkomaan kansalaisia, jos luin tätä tilastoa oikein. Ja tämä määrähän on siis vain kasvanut. Mediatietojen perusteella vuonna 2018 poliisille ilmoitetuissa raiskaustapauksissa ulkomaalaisten epäiltyjen osuus Helsingissä oli yli puolet. Tilastothan kertovat hyvin selkeästi sen, että tietyt etniset ryhmät ovat yliedustettuja seksuaalirikostilastoissa. Nämä ovat tilastollisia faktoja. Minäkään en ota syihin kantaa.

Hieman edustaja Kiljusen aiemmissa puheenvuoroissa oli sellaista sävyä, että ikään kuin suomalaisten tekemillä rikoksilla voitaisi perustella sitä, minkä takia ulkomaalaiset tekevät Suomessa rikoksia. Tällaista logiikkaahan ei missään tapauksessa voi harjoittaa. Siis ainoankaan maan, Suomen tai minkään muunkaan maan, ei tarvitse sietää sopeutumattomia, väkivalta- ja seksuaalirikollisia ulkomaalaisia.

Suomellahan on ihan riittävästi ongelmia meidän oman kotoperäisen rikollisuuden kanssa, [Leena Meren välihuuto] sen torjumisen kanssa ja siitä huolehtimisessa, että kansalaisia tällaiselta rikollisuudelta saadaan suojattua. Tämän lisäksi Suomeen ei tarvita ulkomailta tulevaa rikollisuutta.

Sen lisäksi olen monesti pohtinut, minkä ihmeen takia Suomen vankiloissa istuu ulkomaan kansalaisia. Siis kyllähän on niin, että muun maan kansalaiset kuuluvat muiden maiden vankiloihin, jos he tekevät rikoksia. Tämän vuoksi tämä kansalaisaloite, jossa pyritään tehostamaan karkottamista, on erittäin tärkeä.

17.14 Kimmo Kiljunen sd: Puhemies! Vielä kertaalleen, kun edustaja Vestman kerran palasi tähän aiheeseen: Käytin jo kerran tämän sanonnan, että ensin on valhe, emävalhe, ja sitten tulee tilasto. Tämä tilastotieto siitä, että 23 prosenttia seksuaalirikosten tekijöistä on ulkomaalaistaustaisia, on tilastollisena lukuna aivan varmasti oikea. Annoin teille aikaisemman luvun, joka on muutaman vuoden takainen: Kaikista rikoksista, joita Suomessa tehdään, kaikista rikoksista, ei vain seksuaalirikoksista, 11 prosenttia on ulkomaalaistaustaisten ihmisten tekemiä. Taustalla on yksinkertaisesti se, että tämä on enemmän kuin ulkomaalaistaustaisten ihmisten suhteellinen osuus Suomen väestöstä. Tämä on fakta. Tämä on nyt sitten tilastollinen fakta.

Nyt tässä on edelleen aukaisematta se kysymys, joka näissä poliisin tilastoissa on olemassa ja jonka minä halusin teille avata jo aikaisemmin. Ulkomaalaistaustaisiksi ihmisiksi luetaan täällä väliaikaisesti käyvät ihmiset, mukaan lukien turistit ja lyhytaikaisesti käyvät

Pöytäkirjan asiakohta PTK 8/2020 vp

ihmiset ja ne ulkomaalaistaustaiset ihmiset, joilla ei ole Suomen kansalaisuutta, Suomen passia. Nyt tässä keskustelussa, kun me näemme ulkomaalaistaustaisen ihmisen, joka asuu Suomessa pysyvästi, niin meillä harhautuu, tulee näkökulma, että siinä on taas yksi niitä ulkomaalaistaustaisia ihmisiä, jolloin tämä harhautuu siitä, että merkittävin osa, valtaosa näistä ulkomaalaistaustaisista rikoksenteijöistä on todella lyhytaikaisesti käymässä. Totesin jo aikaisemmin, että kun suomalaiset käyvät ulkomailla, he syyllistyvät suhteessa huomattavasti enemmän rikoksiin kuin kotimaassa. Että tämä on se tilanne, joka tässä täytyy arvioida. Tämä tilanteen väliaikaisuus synnyttää näitä asetelmia eikä ulkomaalaisuus. Tämä on se, minkä minä halusin argumentoida. Te voitte jatkaa tuota tietä ja tilastoiden kanssa käydä tätä asiaa läpi, mutta avatkaa ne tilastot ihan oikein.

17.16 Veijo Niemi ps: Arvoisa herra puheenjohtaja! Poliisitaustaisena henkilönä minulle on varsin usein tullut tietoon myöskin vankilapuolen virkailijoilta se tilanne, että ainakin osa näistä vankiloissa tapahtuvista rikoksista pystyttäisiin estämään, jos vartijoita olisi riittävä määrä. Tilanne on aivan sama, elikkä henkilöstömitoitus on alimittainen niin poliisi-puolella kuin myöskin vanginvartijoiden puolella näissä vankiloissa.

17.17 Aki Lindén sd: Arvoisa puhemies! Kun tämä keskustelu vielä jatkuu ja on tärkeitä asioita nostettu esille: Itselläni on näitä tuoreita tilastoja täällä, kuten mainitsin. Varmasti myös meillä kaikilla on pääsy niihin. Kyllä se on fakta, että tietyissä rikoksissa ulkomaalaistaustaiset — miten heidät sitten tilastoidaankin, viitaten siihen, mitä edustaja Kiljunen äsken sanoi — ovat yliedustettuna.

Mutta se minun viestini tässä asiassa on se, että jos meillä on Suomessa 3 500 seksuaalirikosta vuodessa ja jos niistä 700—800 on ulkomaalaistaustaisten tekemiä, siinä on merkittävä yliedustus. Mutta kun meillä on 250 000 ulkomaalaistaustaista ihan virallisesti, niin kuin heidät luokitellaan Suomessa — 4,5 prosenttia väestöstä Suomessa — emmehän me saa syyllistää käytännössä 249 000:tta ihmistä sen takia, että heillä on joku muu kansalaisuustausta kuin niin sanottu kantasuomalainen, siitä että heidän joukossaan tiettyihin rikoksiin syyllistyneet, tai itse asiassa nämä tilastot kertovat epäilyistä, ovat yliedustettuna. Tämähän on se asian ydin tässä. Koska jos me harjoitamme tällaisia syyllistämistä, niin se johtaa joka tapauksessa ylilyönteihin, mikä sitten näkyy esimerkiksi siten, mihin viittasin tänään: siinä kuulemisessa oli todellakin niin, että yllätyksekseni tämä aloite seksuaalirikoksiin syyllistyneiden ulkomaalaistaustaisten maasta karkottamisesta oli tullut sieltä maahanmuuttajaväestön keskuudesta, koska he kokivat niin voimakkaan ahdistavana sen heihin yleisesti leimatun syyllistämisen siitä, että heidän joukossaan on henkilöitä, jotka ovat syyllistyneet tällaiseen. Eli haluan pitää nämä kaksi asiaa kuitenkin selvästi erossa toisistaan, vaikka faktat ja numerot ovat niin kuin ne ovat.

17.19 Petri Huru ps: Arvoisa puhemies! Aiheeni ei suoranaisesti liity hallituksen esitykseen, jota käsitellään, mutta tässä nyt on paljon muutakin salissa puhuttu, ja se liittyy siihen. Olen mielenkiinnosta kiinnittänyt huomiota tällaisiin sanoihin, mitä täällä on ollut: ”tulokulma”, ”tilastot”, ”prosentit”, ”ulkomaalaistausta” ja niin edelleen ja niin edelleen. Minun ajatukseni on kyllä se, että koska on kotoperäistä, niin emme kai me tarvitse enää ulkomailta tuontia. Että siihen nähden näissä, mitä on ollut, henkeen ja terveyteen kohdistuvissa rikoksissa, se on se linja, että mielellänsä ulkomaille sitten kärsimään niitä rangaistuksia.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 8/2020 vp

Sen verran tähän hallituksen esitykseen toki, herra puhemies, että niin kuin edustaja tässä takana sanoi, henkilöstömitoitus ja myös laki, mitä ollaan uudistamassa, ovat se pointti, millä saataisiin turvallisuutta vankilassa lisättyä. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Tulin kesken tätä aiheen käsittelyä ja ymmärsin, että otsikosta on jonkin verran laajentunut tämä keskustelu, mutta en lähtenyt tätä harsimaan kasaan enää.

17.20 Leena Meri ps: Arvoisa puhemies! Ajattelin, että en saa puhuaakaan enää, mutta nyt en käytä siihen selittelyyn enempää aikaa.

Täällä edustaja Kiljunen pyysi, että näitä tilastoja avataan. Kyllähän näitä nyt on avattu monissa medioissa eri tutkijoiden toimesta. Nyt ihan tässä ensimmäisellä, nopealla googlaamisella löysin 15.12.2018, tässä on Irakin Naisten Yhdistyksen toiminnanjohtaja Ala Saeed ja sitten keskusrikospoliisin erikoistutkija Tuija Hietaniemi, ja he avaavat näitä. Tässä on iso selvitys ulkomaalaisten seksuaalirikollisuudesta, määrät ja syyt. Tässä todetaan, että ulkomaisten kansalaisista etenkin irakilaiset ja afganistanilaiset ovat seksuaalirikostilastoissa yliedustettuina, ja asiantuntijat sanovat, että rikosten taustalla vaikuttavat sota, väkivaltainen kunniakulttuuri ja ikärakenne.

Tässä nyt on esimerkiksi yksi, joten, edustaja Kiljunen, ei teidän kannata heittäytyä tietämättömäksi, ihan googlaamalla muutama sana. Minäkin tulin tähän muutama minuutti sitten ja googlasin täältä. Näitä tilastoja voi avata. Samoin emeritaprofessori Terttu Utriainen on jo vuosia sitten puhunut tästä. Ei tämä ole mikään uusi asia. Te kyllä löydätte sitä tietoa. Muistaakseni viimeksi, kun keskustelimme vastaavista asioista, te väititte, että ruotsalaiset syyllistyvät näihin rikoksiin Suomessa, kun ruotsalaiset turistit käyvät, [Kimmo Kiljunen: Ei!] ja jouduin silloin korjaamaan, että väitättekö, että ruotsalaiset turistit ja jalkapallojoukkueet täällä touhuilivat. En muista nyt yhtään muuta kuin että se taisi olla yksi joukkue ja sekin oli jostakin Etelä-Amerikasta, mistä olivat saapuneet. En tiedä, miksi edustaja Kiljunen haluaa vähätellä tätä asiaa, koska tämä on vakava asia, se kohdistuu nuoriin tyttöihin ja naisiin. Ja jos jossakin kulttuurissa suhtaudutaan naiseen epäkunnioittavasti tai ei välitetä naisen koskemattomuudesta, niin se ei ole mikään vähättelyn asia.

17.22 Heikki Vestman kok: Arvoisa puhemies! Jotta ei jää epäselväksi, niin edustaja Lindénin puheenvuoroon haluan todeta sen, että olen siinä samaa mieltä, että missään tapauksessa ei pidä yksilöiden tekemien rikosten vuoksi leimata kokonaisia kansanryhmiä. Tätä en missään tapauksessa hyväksy. Ajattelen nimenomaan niin, että on niiden lainkuuliaisten ja suomalaisten arvoja kunnioittavien ulkomaalaisten enemmistön etu, että Suomi puuttuu tiukasti siihen, kun ulkomaalaiset syyllistyvät täällä tällaisiin vakaviin rikoksiin, ja että tässä Suomi on jämäkkä ja myöskin karkottaa näihin vakaviin seksuaali- ja väkivalta-rikoksiin syyllistyneet, tuomion saaneet ulkomaalaiset tehokkaasti.

17.23 Kimmo Kiljunen sd: Puhemies! Eihän tähän voi muuta sanoa kuin sen, että olen edustajan kanssa samaa mieltä. Luonnollisesti juuri näin on. Eli nämä ovat vakavia rikoksia, mistä tässä on kysymys. Kyllä minä nuo tilastot olen myöskin käynyt läpi ja minä näen, että tietyistä kulttuureista olevat ihmiset syyllistyvät suhteessa enemmän näihin seksuaalirikoksiin kuin toisista kulttuureista olevat. Minä yritin avata ainoastaan sitä ongelmaa, minkä edustaja Lindén täällä aikaisemmin avasi, kun hän totesi, että täällä on 240 000 ul-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 8/2020 vp

komaalaistaustaista ihmistä, joilla on jo Suomen kansalaisuus. Jos siihen otetaan mukaan vielä ne, jotka ovat pysyvän oleskeluluvan saaneet, niin Suomessa on itse asiassa tällä hetkellä yli 300 000, kai 320 000 ihmistä, jotka puhuvat äidinkielenään muuta kuin suomea tai ruotsia — jotka asuvat siis pysyvästi täällä. Eli meillä on valtava joukko näitä ihmisiä. Ja kun sitten todettiin siitä, että on 700 seksuaalirikoksiin syylistynyttä ja että he eivät ole nimenomaan näiden täällä asuvien joukosta, niin tässä on virhemuotoilu, ”eivät ole heidän joukostaan”. Minä toistan: Kysymys on edelleen siitä, että suurin osa näistä ulkomaalaistaustaisista ihmisistä on väliaikaisesti täällä käymässä, he eivät ole pysyvästi Suomessa asuvia ulkomaalaistaustaisia ihmisiä. Kun otetaan ne ulkomaalaistaustaiset, jotka pysyvästi asuvat täällä Suomessa, verrattuna suomalaisiin, jotka asuvat pysyvästi Suomessa, niin karkeasti ottaen heidän osuutensa on sama näistä rikoksista. Tämä on nyt se minun juttuni, mitä yritän tässä nyt avata teille. Että niiden kohdalla, jotka ovat tulleet väliaikaisesti Suomeen — ovat he sitten tulleet turvapaikanhakijoina, turisteina, muissa erilaisissa tilanteissa — on sitten tätä ilmiötä, mistä te puhutte, ja siihen täytyy suhtautua [Leena Meren välihuuto] jyrkästi ja tarkasti ja kunnolla. Halusin vain sanoa, että sama tilanne on suomalaisilla ulkomailla: kun he ovat väliaikaisesti jossakin, niin siellä on juuri [Leena Meren välihuuto] tätä samaa piirrettä suhteessa suomalaisiin Suomessa, jotta näkyy se vertailukohta, että olemme samantyyppisen kulttuuritaustan omaavia ihmisiä. Tämä on ainoa argumentti. Älkäämme syylistäkö sinänsä ulkomaalaista ihmistä, joka asuu Suomessa, vaan todetaan tämän tilanteen ongelmallisuus. Ja ehdottomasti näihin seksuaalirikoksiin, kaikkiin muihinkin rikoksiin, täytyy suhtautua täydellä tarmolla ja tarkkuudella. Siinä loukataan perustavia ihmisoikeuksia. Elikkä olemme samaa mieltä tässä asiassa.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin lakivaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan ja hallintovaliokunnan on annettava lausunto.